

Leve de tijdgeest?

‘We willen de politiek dichterbij de burger brengen,’ ‘we hebben ambitie,’ ‘het wordt beter,’ ‘we gaan de balans herstellen voor dit prachtige land van ons,’ ‘we hebben meer binnengehaald dan de vorige keer.’ Huh... waar ben ik in terechtgekomen? Ik heb onder het schrijven van deze column de nieuwszender aangezet en ben op 15 december van het voorbije jaar verzeild in de presentatie van het nieuwe regeerakkoord. De vier partijleiders van de aloude coalitie roepen – weliswaar op deemoedige toon vanwege het aardgastrauma in Groningen en de kinderopvang-toeslagaffaire – om de beurt wie er in de nieuwe regeerperiode beter op worden: de boeren, het onderwijs, de woningbouw en de gediscrimineerde burger. Het is de eeuwige tred van het meebewegen op de golven van de tijd. De partijleider van de ‘vroempartij’ wil de komende jaren namens zijn gratisgeldcoalitie 35 miljard euro uitgeven aan de klimaattransitie en 25 miljard aan verduurzaming van de landbouw. Afhankelijk van de tijdgeest is hij nu eens pro-Europees en dan weer anti-Europees. Mevrouw Kaag is met opgeheven hoofd toch maar in de ‘roestige CU-auto’ gestapt. De leiders van de twee confessionele partijen zijn allang tevreden dat ze weer in hetzelfde kabinet zitten, ondanks de belofte van een van hen dat dit niet meer zou gebeuren. Met vereende krachten is het leenstelsel op de schroothoop gegooid. Jesse Klaver en Lilianne Ploumen bestoken het nieuw kabinet met de wens voor hogere lonen en lagere prijzen. Bijna een derde deel van de Kamer is er in geslaagd zich vanwege onmogelijke eisen buiten regeringsdeelname te plaatsen.

‘Ik denk dat het in Nederland niet veel uitmaakt welke partijen in de regering zitten. De tijdgeest bepaalt het beleid’

Ik denk dat het in Nederland niet veel uitmaakt welke partijen in de regering zitten. De tijdgeest bepaalt het beleid. Met een beetje historisch besef weten we dat de VVD op een jaar of twee na tussen 1959 en 1973 (toen de verzorgingsstaat opgetuigd werd) in de regering zat. In de jaren negentig bezuinigde het kabinet onder leiding van een PvdA-premier op de sociale zekerheid. Toen werden ook de energiebedrijven en de spoorwegen geprivatiseerd. We bewegen allemaal mee op de golven van de tijd.

Historicus Jan Romein wist dat al. In 1946 publiceerde hij zijn bundel *In opdracht van de tijd*. In deze magistrale publicatie stelt Romein dat alleen geschiedenis die in overeenstemming is met de

tijdgeest, de naam van ‘geschiedenis’ verdient. Alle geschiedenis is bij Romein contemporaine geschiedenis. De historicus wordt bij zijn onderzoek geïnspireerd door vraagstukken die in zijn eigen tijd aan de orde zijn. Van de drie vormen van subjectiviteit die Romein onderscheidt, de persoon, de groep en de tijd, is tijdssubjectiviteit de meest onvermijdelijke. Niemand ontsnapt aan het keurslijf van zijn tijd.

Tot mijn grote vreugde lees ik in het regeerakkoord dat het nieuwe kabinet opnieuw wil ‘bijdragen’ aan een Nationaal Historisch Museum. ‘We willen meer aandacht geven aan onze gezamenlijke geschiedenis,’ staat er. Maar ook daar verschijnt de onvermijdelijke tijdgeest, want het onvermijdelijke ‘s-woord’ valt. ‘Extra aandacht moet gegeven worden aan het slavernijverleden en hedendaags racisme.’ Daarbij is een ander woord van Jan Romein vergeten, namelijk om integrale geschiedenis te schrijven. Augustinus was 1600 jaar geleden al op de hoogte van de dominantie van de tijdgeest: ‘Wij zijn de tijden. Zoals wij zijn, zijn de tijden.’ Toch eindigde Augustinus niet met ‘Leve de tijdgeest!’ Zijn diepe geheim was: we moeten niet de tijd willen veranderen, maar onszelf! ■

Ton van der Schans is voorzitter van de VGN. Hij werkt als docent geschiedenis op de Driestar Hogeschool (pabo) in Gouda.